

Dnr 2020:1199

Rapport från utredningstjänsten

ÖVERFLYTT AV GODS

Mot bakgrund av de mål som formuleras i den nationella godsstrategin önskar uppdragsgivaren veta om det finns några kvantifierbara resultat på hur mycket av godstransporterna som har flyttats över från väg till järnväg och sjöfart sedan den nationella godsstrategin inrättades?

Sammanfattning

De källor som utredningstjänsten har gått igenom (framför allt Trafikverket och Trafikanalys) ger ingen upplysning om i vilken utsträckning godstransporter har överförs från väg till järnväg och sjöfart sedan den nationella godstransportstrategin antogs 2018. Som framgår av nedan har Trafikanalys ett viktigt uppdrag när det gäller att följa upp strategin. Det handlar dock i huvudsak om själva genomförandet av strategins olika moment snarare än utfallet av de olika åtgärderna.

Den nationella godstransportstrategin

I juni 2018 presenterade regeringen en nationell godstransportstrategi¹ som tydliggör riktningen för hur godstransportsystemet bör utvecklas. Syftet med strategin är att skapa förutsättningar för effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter. Strategin ger en sammanfattande bild av nuläget och tydliggör den övergripande inriktningen för gods- och logistikområdet. Till strategin kopplas prioriterade insatser. Inriktningen och tillhörande insatser ska bidra till att de transportpolitiska målen nås, stärka näringslivets konkurrenskraft och främja en överflyttning av godstransporter från väg till järnväg och sjöfart.

Strategin innehåller 95 insatser grupperade i 14 insatsområden och tre målområden:

- konkurrenskraftiga och hållbara godstransporter,
- omställning till fossilfria transporter samt,
- innovation, kompetens och kunskap.

¹ Effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter – en nationell godstransportstrategi

Förutom insatserna i strategin, har regeringen också beslutat om 16 regeringsuppdrag inom ramen för strategin, fem uppdrag till Trafikverket genom myndighetens regleringsbrev för år 2020 samt fyra övriga initiativ. Majoriteten av regeringsuppdragen och uppdragen i Trafikverkets regleringsbrev relaterar till någon av de 95 insatserna. Som ansvarig myndighet för den långsiktiga infrastrukturplaneringen har Trafikverket en viktig roll i arbetet med att skapa bättre förutsättningar för godstransporter på järnväg och med fartyg.

Trafikverkets roll

Ett av Trafikverkets uppdrag som myndigheten redovisade i september 2019 handlade om att identifiera åtgärder för att uppnå en ökad andel godstransporter på järnväg och med fartyg.² I uppdraget ingick att

- inventera vilka åtgärder som Trafikverket kan vidta som skapar förutsättningar för fler godstransporter på järnväg och med fartyg,
- redovisa förutsättningar för att utveckla de olika system som Trafikverket förvaltar så att de bättre beskriver infrastruktur för omlastning,
- utreda förutsättningarna för och ta fram förslag till åtgärder för att öka godstransporternas nyttjandegrad i järnvägssystemet, utan att det drabbar persontrafiken med tåg.

I redovisningen framhåller Trafikverket att det är nödvändigt att öka den egna kunskapen om var i transportsystemet som de största potentialerna finns och vilka åtgärder som behöver vidtas för att möta de nya utmaningarna. Utredningar av brister i transportsystemet behöver enligt myndigheten ha ett tydligare fokus på överflyttning av godstransporter från väg till järnväg och sjöfart. Trafikverket anser också att det finns utrymme för att jobba mer aktivt med horisontell samverkan med branschaktörer i hela transportkedjan. För att ta ett tydligare och mer samlat grepp i frågan har Trafikverket upprättat en färdplan för överflyttning av gods från väg till järnväg och sjöfart.

Trafikanalys uppföljning

Trafikanalys har regeringens uppdrag att följa upp och utvärdera genomförandet av den nationella godstransportstrategin.³ Utvärderingen ska genomföras i relation till strategins syfte och övergripande inriktning, vilket är att skapa förutsättningar för effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter. Arbetet ska även bidra till att de transportpolitiska målen nås, att stärka näringslivets konkurrenskraft och att främja en överflyttning av godstransporter

² https://www.trafikverket.se/contentassets/1160ae4fe6504bba8e3629eee4b60d7c/ny-rapport-regeringsuppdrag-verka-for-bättre-förutsättningar_trv-2018-93267-justerad.pdf

³ Rapport 2020:3

från väg till järnväg och sjöfart. Ytterst handlar det om att utveckla och ställa om transportsystemet.

Trafikanalys betonar i sin uppföljning att begreppet ”*förutsättningar*” emellertid rymmer en osäkerhet om hur strategin i sin helhet och dess enskilda insatser ska bidra till långsiktig måluppfyllelse. Myndigheten understryker därför att intressenter på området inte ska förvänta sig några enkla, direkta och entydiga relationer mellan strategiska mål och åtgärder, resultat och effekter. Tvärtom uttrycks en förväntan i strategin att genomförandet, resultat och effekter beror på en mångfald av samverkande åtgärder. Det innebär att den aktuella uppföljningen inte berör frågor om effekter och värdet av genomförda insatser såsom ett mer utbrett utnyttjande av järnväg och sjöfart framför traditionella vägtransporter.

Källor:

Trafikanalys, *Nationella godstransportstrategin – uppföljning (2020 Rapport 2020:3)*

Trafikverket, *Åtgärder för ökad andel godstransporter på järnväg och med fartyg – redovisning av regeringsuppdrag*